

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 10Sžak/2/2021
Identifikačné číslo spisu: 7020200783
Dátum vydania rozhodnutia: 07.06.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Jana Hatalová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:7020200783.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako kasačný súd, v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Hatalovej, PhD. a členiek senátu JUDr. Eleny Berthotyovej, PhD. a JUDr. Zuzany Mališovej, v právnej veci žalobcu (sťažovateľa): H. T., narodený XX.XX.XXXX, štátna príslušnosť Afganská islamská republika, toho času bytom na adrese H. XXX/X, W., doklad totožnosti G. XXX XXXX, zastúpený: Slovenská humanitná rada, so sídlom Budyšínska 1, Bratislava, proti žalovanému: Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Migračný úrad, Pivonková 6, Bratislava, o preskúmanie rozhodnutia žalovaného č. ČAS: MU-PO-48-72/2019-Ž zo dňa 14. septembra 2020, o kasačnej sťažnosti proti právoplatnému rozsudku Krajského súdu v Košiciach č. k. 5Saz/10/2020-34 zo dňa 14. januára 2021, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Košiciach č. k. 5Saz/10/2020-34 zo dňa 14. januára 2021 m e n í tak, že rozhodnutie žalovaného č. ČAS: MU-PO-48-72/2019-Ž zo dňa 14. septembra 2020 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a na ďalšie konanie.

Sťažovateľovi nárok na náhradu trov konania p r i z n á v a v celom rozsahu.

Odôvodnenie

I.

Priebeh a výsledky administratívneho konania

1. Rozhodnutím č. ČAS: MU-PO-48-72/2018-Ž zo dňa 14.09.2020 (ďalej len „preskúmané rozhodnutie“), žalovaný podľa § 13 ods. 1 zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o azyle“) neudelil azyl žalobcovi.

2. V odôvodnení preskúmaného rozhodnutia žalovaný uviedol, že žalobca požiadal dňa 04.03.2019 v ÚPZC T. o udelenie azylu alebo poskytnutie doplnkovej ochrany na území SR z dôvodu obavy o svoj život, pretože má strach z Talibanu. Vo vstupnom pohovore dňa 21.03.2019 ako dôvod svojej žiadosti uviedol problémy s Talibanom, ktoré sa začali pred šiestimi rokmi. V tej dobe pri jednej prestrelke medzi afganskou políciou a Talibanom, ktoré sa mali začať v okolí ich bydliska bol zranený jeho bratranec,

ktorý pracoval ako policajt. Žiadateľ spolu so svojim známym zabezpečili jeho prevoz do nemocnice, kde sa zo zranení vyliečil a následne odišiel od polície. Taliban sa mal nejakým spôsobom dozvedieť o pomoci zranenému policajtovi a začal ho hľadať. Asi pred štyrmi rokmi ho otec z bezpečnostných dôvodov poslal do susednej dediny, pričom ho zadržali členovia Talibanu a zavreli ho do nejakej miestnosti. Tu ho zbili a podľa jeho vyjadrenia čakali na príkaz, či ho majú zabiť alebo či mu majú odrezat' ruku ako trest za to, že pomáhal štátnemu policajtovi. Využil neprítomnosť strážcov a cez malé okienko ušiel. Následne sa vrátil domov, ale otec mu povedal, že tam nebude v bezpečí a odviezol ho k svojmu známemu do Kábulu. Tu bol len asi dva mesiace, keď za ním prišiel otec a oznámil mu, že ho Taliban viackrát hľadal v mieste bydliska. Keď ho nenašli, tak zbili mladšieho brata a zlomili mu ruky. Na základe toho mu otec povedal, že sa už s Talibanom nedá vydržať a musí odísť z Afganistanu. Jeho cieľovou krajinou bolo údajne Francúzsko, avšak keď sa po vstupe na Slovensko dozvedel, že aj na Slovensku môže požiadať o medzinárodnú ochranu, rozhodol sa tu zostať. V prípade návratu do Afganistanu sa obáva toho, že by ho členovia Talibanu mohli zabiť. V priebehu pohovoru uviedol, že v krajine pôvodu nebol nikdy trestne stíhaný, nemal ani žiadne problémy s bezpečnostnými, či inými zločkami štátu, taktiež nebol členom žiadnej politickej strany, či hnutia, ani nevykonával žiadnu vojenskú službu.

3. Žalovaný v rámci konania zabezpečil aktuálne informácie o Afganistane s dôrazom na bezpečnostnú situáciu v provincii X., odkiaľ žiadateľ pochádza. Z týchto informácií je zrejmé, že táto provincia patrí medzi provincie s vysokou prítomnosťou Talibanu a afganské ozbrojené sily sú v niektorých častiach provincie zapojené do intenzívnych bojov s Talibanom ako aj s inými protivládnyimi skupinami.

4. Rovnako zabezpečil informácie týkajúce sa sociálnych štruktúr v afganských rodinách, z ktorých je zrejmé, že takmer o všetkých dôležitých skutočnostiach ovplyvňujúcich chod afganskej rodiny, rozhodujú hlavy týchto rodín, kmeňoví staršiovovia alebo vodcovia komunít. Základnou sociálnou inštitúciou v Afganistane je rozšírená rodina. Najstarší muž v rodine je jej hlavou a voči rodinným rozhodnutiam sa očakáva absolútna lojalita. Sociálny kontext afganskej rozšírenej rodiny je jasne viditeľný aj v jeho konkrétnom prípade. Nasvedčuje tomu jeho konanie, keď odišiel na výzvu otca pomôcť zranenému bratrancovi, a to aj napriek tomu, že si musel byť vedomý toho, že týmto konaním sa vystaví ohrozeniu vlastnej bezpečnosti. Pokyn v tomto prípade išiel zo strany hlavy rodiny, ktorá rozhodla aj o tom, že situácia s Talibanom je neznesiteľná, a preto musí Afganistan opustiť.

5. Žalovaný uviedol, že z výpovede žiadateľa je zrejmé, že svoju žiadosť o medzinárodnú ochranu zakladá na prenasledovaní pôvodcami, konkrétne hnutím Taliban, a to preto, lebo odviezol do nemocnice svojho bratranca, ktorý bol ako policajt pri prestrelke s Talibanom zranený. V rámci reálií, panujúcich v Afganistane, ktorý je dlhodobo poznačený vnútroštátnym konfliktom pripustil, že menovaný sa svojím konaním mohol dostať do konfliktu s príslušníkmi Talibanu, avšak v priebehu konania nebolo žiadnym spôsobom preukázané, že by Taliban takto konal voči nemu výlučne z dôvodov jeho rasy, národnosti, náboženského alebo politického presvedčenia. To, že pomohol svojmu príbuznému, ktorý bol zranený pri prestrelke s Talibanom, nemožno samo o sebe považovať za dôvod prenasledovania na základe pripisovaného politického názoru a identifikovať jeho osobu ako politického oponenta. Analýzou prípadu, ako ho sám menovaný popísal vo svojej výpovedi, v kontexte informácií o krajine pôvodu, mal jednoznačne za to, že išlo o dôsledok vnútroštátneho konfliktu a bežnú prax v tejto vojnovi zmietanej krajine. V konaní však nebolo žiadnym spôsobom preukázané, že by menovaný bol známy svojimi politickými názormi, kritickými voči Talibanu, resp. že by v prípade pomoci zranenému bratrancovi išlo o politicky motivované konanie. V danom prípade sa skutočne jednalo o pomoc, ktorú bol menovaný v rámci svojej sociálnej štruktúry rodiny a príbuzenských vzťahov povinný poskytnúť bez ohľadu na to, či sa vystaví alebo nevystaví ohrozeniu vlastnej bezpečnosti.

II.

Konanie na krajskom súde

6. Žalobca podal proti preskúmanému rozhodnutiu o neudelení azylu na Krajský súd v Košiciach správnu žalobu vo veci azylu podľa Štvrtej hlavy Tretej časti zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny

poriadok (ďalej len „S.s.p.“). Krajský súd v Košiciach v konaní podľa ust. § 221 a nasl. S.s.p. pri neformálnom posudzovaní žaloby (§ 206 ods. 3 S.s.p.) dospel k záveru o potrebe rozhodnúť podľa § 219 S.s.p. z nasledujúcich dôvodov:

- zo samotnej podstaty azylového práva vyplýva, že sa jedná o špecificky právny inštitút, na základe ktorého sa poskytne adekvátne ochrana len tej fyzickej osobe, ktorá spĺňa zákonom vymedzené podmienky. V súlade so stanoviskom Ženevského dohovoru z roku 1951 o právnom postavení utečencov za prenasledovanie môžu byť považované také znášané alebo obávané akty, ktoré musia byť dostatočne závažné svojím charakterom alebo opakovaním sa. Musia pritom preukázateľne brániť osobe, ktorá ich znáša, ďalej žiť vo svojej krajine pôvodu a tiež musia vychádzať zo skutočností uvedených v článku I A Ženevského dohovoru.

- v predmetnej veci žalobca zakladá svoju žiadosť o udelenie azylu na prenasledovaní neštátnymi pôvodcami zo strany tzv. neštátneho pôvodcu násilia, t. j. militantného hnutia Taliban. Namietal, že záujem Talibanu o žalobcu je dôsledkom pripisovaného politického presvedčenia žalobcovi zo strany tohto hnutia a nejde len o bežnú vojnovú prax. Do doby, kým pomohol bratrancovi - policajtovi, nemal s Talibanom žiadne problémy. Rovnako mal za to, že ak by pomohol akémukoľvek civilovi, teda osobe, ktorá nie je príslušníkom štátnych policajných, resp. bezpečnostných zložiek Afganistanu, ktorý by bol zranený počas prestrelky s Talibanom, nebol by Talibanom prenasledovaný takým spôsobom, akým v skutočnosti bol. Ak by si Taliban o žalobcovi nemyslel, že je v opozícii, nesnažil by sa ho predovšetkým zabiť, ale skôr ho získať pre svoju vec a na svoju stranu. Ak dôjde k usmrteniu civilistov v tejto vojne, je to predovšetkým spôsobené tým, že sa civilisti ocitli na nesprávnom mieste v čase bojového incidentu. Naopak, k úmyselnému zabitíu dochádza hlavne vtedy, ak nie je civilista ochotný sa k nim pripojiť alebo ak teda civilistovi, čo je aj žalobcov prípad, prisudzuje opozičné politické presvedčenie, teda ho identifikuje ako politického oponenta, resp. to Taliban predpokladá.

- správny súd sa stotožňuje so stanoviskom žalovaného, že rozhodujúcim pre posúdenie žiadosti žalobcu bolo posúdenie, či dôvodom ohrozenia jeho bezpečnosti boli skutočne nejaké politické aktivity. Z konania však vyplynulo, že nebolo nijako preukázané, že žalobca bol známy svojimi politickými názormi, kritickými voči Talibanu. Dokonca ani v prípade jeho pomoci svojmu bratrancovi (na pokyn svojho otca) nešlo o politicky motivované konanie. Žalovaný správne uzavrel, že v danom prípade išlo o pomoc v rámci sociálnej štruktúry rodiny a príbuzenských vzťahov, a to o poskytnutie pomoci rodinnému príslušníkovi bez ohľadu na to, či sa vystaví alebo nevystaví vlastnému ohrozeniu. Je pritom nepochybné, že konkrétne v oblasti, kde býval žalobca, štát nie je schopný zaistiť individuálnu bezpečnosť všetkých jeho obyvateľov.

- správny súd má zato, že samotné poskytnutie pomoci svojmu rodinnému príslušníkovi, aj keď členovi bezpečnostných zložiek - policajtovi, nemožno považovať za také konanie, v dôsledku ktorého by bolo možné prisúdiť žalobcovi tzv. imputované politické presvedčenie prisudzované Talibanom žalobcovi (§ 19a ods. 6 zákona o azyle). Jeho samotnú pomoc, na ktorú bol vyzvaný svojím otcom, keďže išlo o jeho príbuzného, nemožno považovať za dôvod prenasledovania na základe pripisovaného politického názoru a identifikovať jeho osobu ako politického oponenta. Podľa samotných tvrdení žalobcu bola pomoc svojmu príbuznému zrealizovaná pred šiestimi rokmi, pričom od tejto doby až do svojho odchodu bol, podľa jeho vlastného tvrdenia, vystavený určitej represii zo strany Talibanu iba raz, keď bol zavretý v miestnosti a hrozilo sa mu smrťou, resp. odrezaním ruky.

- zo správ o krajine pôvodu žalobcu zabezpečených žalovaným vyplýva, že bezpečnostná situácia v provincii X., odkiaľ žiadateľ pochádza, nie je dobrá. Táto provincia patrí medzi provincie s vysokou prítomnosťou Talibanu a afganské ozbrojené sily sú v niektorých častiach provincie zapojené do intenzívnych bojov s Talibanom, ako aj s inými protivládnyimi skupinami. Okres L. W. sa zaraďuje medzi najnebezpečnejšie a najrizikovejšie oblasti, čo sa týka bezpečnostnej situácie nielen v rámci provincie, ale v rámci celého Afganistanu. Možnosť vážneho bezprávia, vzhľadom na bezpečnostnú situáciu v Afganistane, zohľadnil žalovaný vo svojom rozhodnutí o poskytnutí doplnkovej ochrany žalobcovi zo dňa 23.05.2019, ktorá bola následne dňa 07.07.2020 predĺžená do 17.07.2022.

- možno preto zhrnúť, že v preskúmanom rozhodnutí žalovaný náležite svojou správnu úvahou objasnil, prečo v prípade žalobcu nie sú splnené podmienky pre udelenie azylu v zmysle § 8 zákona o azyle. V prípade žalobcu, ako vyplýva z vykonaného dokazovania, teda nebola preukázaná opodstatnenosť jeho obáv z prenasledovania z rasových, národnostných alebo náboženských dôvodov, z dôvodov zastávania určitých politických názorov alebo príslušnosti k určitej sociálnej skupine. Navyše z jeho výpovede vyplýva, že v krajine pôvodu nečelil absolútne žiadnym problémom zo strany štátu alebo neštátnych pôvodcov, ktoré by mohlo byť považované za prenasledovanie v zmysle § 2 písm. d) zákona o azyle. V prípade žalobcu neboli preukázané opodstatnené obavy z prenasledovania z dôvodov uvedených v § 8 zákona o azyle, keďže objektívne nebol vystavený žiadnemu prenasledovaniu zo strany štátu, resp. zo strany neštátnych pôvodcov, v zmysle zákona o azyle, ani Ženevskej konvencie. Rovnako v jeho prípade poskytnutú pomoc svojmu príbuznému nemožno považovať za také konanie, v dôsledku ktorého by bolo možné prisúdiť žalobcovi tzv. imputované politické presvedčenie prisudzované mu Talibanom (§ 19a ods. 6 zákona o azyle). S danými závermi žalovaného sa súd v celom rozsahu stotožňuje. Rovnako je zrejmé z akých dôkazných prostriedkov žalovaný pri svojom rozhodovaní vychádzal, pričom súd dospel k záveru, že žalovaný riadne vyhodnotil dokazovanie, ktoré vyústilo v riadne zistený skutkový stav, z ktorého žalovaný vychádzal pri svojom rozhodovaní o tom, či u žalobcu existujú dôvody pre udelenie azylu podľa § 8a § 10 zákona o azyle.

III.

Obsah kasačnej sťažnosti/stanoviská

A)

7. Proti rozsudku krajského súdu sťažovateľ v zákonnej lehote podal kasačnú sťažnosť z dôvodov uvedených v:

- § 440 ods. 1 písm. g) S.s.p., t. j. krajský súd rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci,

8. Sťažovateľ v nasledujúcich sťažnostných bodoch v súlade s § 445 ods. 1 písm. c) S.s.p. najmä uviedol:

- žalovaný ako aj správny súd nesprávne právne posúdili vec, keď uviedli, že rozsudky kasačného súdu (sp. zn. 1Sža/52/2014 zo dňa 10.02.2015 a sp. zn. 1Sžak/14/2018 zo dňa 22.01.2019) pojednávajú o iných skutkových okolnostiach ako je prípad sťažovateľa, a preto nemožno akceptovať žalobnú námietku.

- sťažovateľ počas celého azylového konania na Slovensku netvrdil, že jeho pomoc bratrancovi bola prejavom jeho opozičného politického presvedčenia. Sťažovateľ nepopiera ani to, že v danom prípade išlo o pomoc v rámci sociálnej štruktúry rodiny a príbuzenských vzťahov bez ohľadu na to, či sa vystaví vlastnému ohrozeniu, avšak dôvodom, pre ktorý žiada o politický azyl na Slovensku v zmysle zákona o azyle a Ženevskeho dohovoru je to, že opozičné politické presvedčenie mu pripisuje Taliban, za čo ho aj následne začal prenasledovať. Pre Taliban nie je podstatné, či sťažovateľ pomohol rodinnému príbuznému alebo cudzej osobe. Rozhodujúce pre Taliban je to, že osoba, ktorej bolo pomáhané, je štátnym policajtom a teda ten, kto policajtovi pomohol, je podľa názoru Talibanu jednoznačne na strane štátneho zriadenia a teda proti ním. Uvedené korešponduje aj so znením § 19a ods. 6 zákona o azyle.

- dôkazom, že záujem Talibanu o sťažovateľa je dôsledkom pripisovaného politického presvedčenia sťažovateľovi a nejde len o bežnú vojnovú prax je fakt, že do doby, kým pomohol bratrancovi - policajtovi, sťažovateľ s Talibanom žiadne problémy nemal, aj napriek tomu, ako sám žalovaný uznal, okres L. W., z ktorej sťažovateľ pochádza, sa zaraďuje medzi najnebezpečnejšie a najrizikovejšie oblasti, čo sa týka bezpečnostnej situácie nielen v rámci provincie, ale v rámci celého Afganistanu. Sťažovateľ naďalej zastáva názor, že ak by pomohol akémukoľvek civilovi, teda osobe, ktorá nie je príslušníkom štátnych policajných, resp. bezpečnostných zložiek Afganistanu, ktorý by bol zranený počas prestrelky

s Talibanom, nebol by Talibanom prenasledovaný takým spôsobom, akým v skutočnosti bol, resp. by nemal s Talibanom žiadne problémy.

- sťažovateľ poukázal na rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 10Sžak/14/2019 z 22.10.2019 ako i to, že prípad sťažovateľa je veľmi obdobný s azylovým prípadom vo vyššie uvedenom rozsudku kasačného súdu, a že prenasledovanie sťažovateľa v krajine pôvodu je politicky motivované z dôvodu pripisovania mu imputovaného politického názoru Talibanom.

- v tejto súvislosti sťažovateľ poukázal i na rozsudok NSS ČR z 13.08.2008, sp. zn. 2 Azs 45/2008.

- sťažovateľ nesprávne právne posúdenie veci vidí aj v tom, keď podľa správneho súdu a žalovaného z vykonaného dokazovania nebolo vyvedené, že v prípade sťažovateľa došlo k naplneniu definície prenasledovania v zmysle § 2 písm. d) zákona o azyle. Podľa ich názoru k naplneniu a preukázaniu konania, ktoré zákon o azyle definuje ako prenasledovanie, okrem všeobecných predpokladov (objektívna situácia) musí pristúpiť aj individuálne konanie subjektov smerujúce voči konkrétnej osobe - sťažovateľovi. V prejednávanej veci však faktor prenasledovania alebo jeho hrozby nebol naplnený. Iba za predpokladu naplnenia týchto predpokladov môže dôjsť k splneniu ďalšej podmienky udelenia azylu, teda opodstatnenosti prezentovaných obáv, čo v danom individuálnom prípade nebolo preukázané.

- sťažovateľ má za to, že individuálne konanie subjektov smerujúce voči konkrétnej osobe sťažovateľovi a opodstatnenosť obáv sťažovateľa boli jednoznačne preukázané, keď ho Taliban po pomoci bratrancovi začal hľadať, dokonca ho dokázal aj po dlhšom časovom odstupe identifikovať ako osobu, ktorá pomohla policajtom len pri rutinnej ceste do susednej dediny, kedy bol zadržaný, unesený a mučený členmi Talibanu. Individuálne konanie subjektov voči sťažovateľovi bolo preukázané aj tým, že aj po tejto udalosti s jeho únosom, ho následne Taliban opakovane hľadal v mieste bydliska a keď ho nenašli zbili a zlomili ruky jeho mladšiemu bratovi. Je potrebné opätovne zdôrazniť aj skutočnosť, že až do doby pomoci bratrancovi sťažovateľ žiadne problémy s Talibanom nemal.

- podľa názoru sťažovateľa nie je pravdou ani tvrdenie správneho súdu, keď vo svojom rozhodnutí uviedol, že sťažovateľ bol vystavený represii zo strany Talibanu iba raz, keď bol zavretý v miestnosti a hrozilo sa mu smrťou, resp. odrezaním ruky. Práve naopak Taliban prenasledoval sťažovateľa opakovane, jednak jeho únosom a rovnako aj tým, že ho opakovane hľadal doma a následne ublížením na zdraví jeho bratovi za to, že ho doma nenašli.

9. Vzhľadom na uvedené navrhol, aby kasačný súd zmenil napadnutý rozsudok tak, že preskúmané rozhodnutie zrušuje a vec vracia žalovanému na ďalšie konanie.

B)

10. Žalovaný vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti najmä uviedol, že:

- pri svojom rozhodovaní vychádzal predovšetkým z tvrdení, ktoré v pohovore zo dňa 21.03.2019, ako aj v doplnujúcom pohovore zo dňa 02.07.2020 uviedol samotný sťažovateľ, ako aj zo všeobecne dostupných informácií o krajine pôvodu, ktoré žalovaný zadovážil a založil do administratívneho spisu.

- z viacerých údajov, ktoré uviedol sťažovateľ, nebolo možné ničím preukázať, že by v jeho prípade išlo o prenasledovanie jeho osoby z jedného z dôvodov zakladajúcich nárok na udelenie azylu. Podľa názoru žalovaného nie je možné pripisovať politický názor alebo presvedčenie sťažovateľovi iba z toho dôvodu, že pomohol svojmu zranenému bratrancovi, resp. sa nepodriadiť Talibanu.

- taktiež je potrebné uviesť, že sťažovateľ nebol nikdy členom ani podporovateľom žiadnej politickej strany, organizácie alebo hnutia a tiež nikdy trestne stíhaný a v krajine pôvodu nemal žiadne problémy s bezpečnostnými alebo inými zločkami štátu. V prípade sťažovateľa nebol naplnený objektívny prvok opodstatnenosti obáv z prenasledovania v zmysle Ženevského dohovoru z roku 1951, t. j. zdôvodnenie strachu z prenasledovania z dôvodov uvedených v tomto dohovore, ktorými sú rasa, náboženstvo,

národnosť, príslušnosť k určitej sociálnej skupine alebo politický názor, pričom existencia tohto prvku je z hľadiska udelenia azylu podstatná.

11. Vzhľadom na vyššie uvedené žalovaný navrhol, aby súd kasačnú sťažnosť zamietol.

IV.

Právny názor Najvyššieho súdu

12. Senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky konajúci ako kasačný súd (§ 438 ods. 2 S.s.p.) predovšetkým postupom podľa § 452 ods. 1 v spojení s § 439 S.s.p. preskúmal prípustnosť kasačnej sťažnosti a z toho vyplývajúce možné dôvody jej odmietnutia. Po zistení, že kasačnú sťažnosť podal sťažovateľ včas, s prihliadnutím na neformálnosť posudzovania kasačnej sťažnosti (§ 453 ods. 2 v spojení s § 206 ods. 3 S.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu spolu s konaním, ktoré predchádzalo jeho vydaniu, a jednomyseľne (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch) dospel k záveru, že kasačná sťažnosť je dôvodná a napadnutý rozsudok je potrebné zmeniť tak, že rozhodnutie žalovaného sa zrušuje a vec sa mu vracia na ďalšie konanie.

13. Rozhodol v lehote vymedzenej v ustanovení § 458 ods. 2 S.s.p. bez nariadenia pojednávania (§ 455 S.s.p.) s tým, že deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený na úradnej tabuli súdu a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. Rozsudok bol verejne vyhlásený dňa 07.06.2021 (§ 137 ods. 4 v spojení s § 452 ods. 1 S.s.p.).

14. Podľa § 464 ods.1 S.s.p., ak kasačný súd rozhoduje o kasačnej sťažnosti v obdobnej veci, ktorá už bola predmetom konania pred kasačným súdom, môže v odôvodnení svojho rozhodnutia poukázať už len na obdobné rozhodnutie, ktorého prevzatú časť v odôvodnení uvedie.

15. V predmetnej veci bolo potrebné predostrieť, že predmetom kasačnej sťažnosti bol rozsudok krajského súdu, ktorým zamietol žalobu, ktorou sa sťažovateľ domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovaného o neudelení azylu v zmysle § 13 ods. 1 zákona o azyle.

16. Súčasne kasačný súd dospel k zisteniu, že o predmete konania v obdobnej veci už rozhodol kasačný súd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 10Sžak/14/2019 zo dňa 22.10.2019, ktorým bol rozsudok krajského súdu zmenený, rozhodnutie žalovaného zrušené a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie s nasledovným odôvodnením:

„14. Súd dáva do pozornosti, že konanie o udelenie azylu na území Slovenskej republiky upravuje zákon o azyle. Udelenie azylu na území Slovenskej republiky je spojené so splnením podmienok taxatívne uvedených v ustanovení § 8 predmetného zákona, t. j. v prípade žiadateľa o azyl musia byť preukázané opodstatnené obavy z prenasledovania z rasových, národnostných alebo náboženských dôvodov, z dôvodov zastávania určitých politických názorov alebo príslušnosti k určitej sociálnej skupine, prenasledovania za uplatňovanie politických práv a slobôd a vzhľadom na tieto obavy sa nemôže alebo nechce vrátiť do tohto štátu. V citovanom ustanovení ide o zákonné vyjadrenie ústavnej garancie poskytovania azylu cudzincom prenasledovaným za uplatňovanie politických práv a slobôd (čl. 53 prvá veta Ústavy Slovenskej republiky). Dôvody pre poskytnutie azylu sú zákonom vymedzené pomerne úzko a nepokrývajú celú škálu porušovania ľudských práv a slobôd, ktoré sú tak v medzinárodnom ako aj vo vnútroštátnom kontexte uznávané.

15. Z obsahu administratívneho spisu, konkrétne z „DOTAZNÍKA žiadateľa o udelenie azylu“ vyplýva, že:

- z krajiny pôvodu odišiel z dôvodu, že po smrti otca a brata sa v Afganistane necítil v bezpečí;

- otec Z. T. začal pracovať ako policajt už ako 20 ročný a pracoval v policii skoro 20 rokov, ako policajt pracoval v meste V. a domov dochádzal len v noci, aby ho nikto nevidel. Aj jeho starší brat N. T.

pracoval ako policajt v nejakej zásahovej jednotke, tiež mimo miesta bydliska. Otec vzhľadom na dlhšiu službu u polície už pracoval ako nižší veliteľ a mal pod sebou asi 20 až 30 policajtov;

- v lete pred dvoma rokmi v noci, keď už spali, sa zobudil na strelbu, do ich domu vtrhlo niekoľko ozbrojených mužov, nastala panika, počas ktorej on s matkou a s ďalším bratom U. ušli cez okno do B. Jeho otca a brata N., ktorí boli zhodou okolností doma na návšteve rodiny, títo neznámi muži zabil;

- v ich dedine bolo všeobecne známe, že otec a brat pracujú ako policajti, už predtým dostala rodina upozornenie od rady starších dediny, aby otec a brat prestali pracovať pre vládu. Rada starších im oznámila, že niekoľkokrát boli za nimi členovia Talibanu, dohovárali rade starších, aby využila svoj vplyv a presvedčili otca a brata, aby prestali pracovať u afganskej polície. Otec na upozornenia ale nereagoval, hlavne preto lebo z jeho platu žila celá rodina;

- po úteku z domu odišli do B., kde boli u matkinho brata. Tu sa zdržali asi len týždeň, matka zostala u strýka a on pokračoval s bratom U. ďalej do W.. Strýko im vybavil prevádzáčov s tým, aby odišli do Európy, kde dostanú azyl;

- on osobne, okrem tohto prípadu, do styku s členmi Talibanu neprišiel, ale vie o tom, že niektorí členovia Talibanu boli aj z ich dediny, ktorú afganská vláda nijak nekontroluje, ale v poslednej dobe sa v ich dedine objavili aj muži, ktorí si hovoria, že sú z Daeshu, ale on sám nevie, aký je rozdiel medzi Talibanom a Daeshom. V prípade, ak by sa vrátil do Afganistanu, tak by mu hrozila smrť od Talibanu.

16. Sťažovateľ v súvislosti s vyššie uvedeným nielenže objasnil z čoho plynú jeho subjektívne obavy z prenasledovania, ale v priebehu konania poukázal aj na správy o krajine, ktoré takéto praktiky potvrdzujú. Z Usmernenia EASO k žiadateľom o azyl z Afganistanu (z júna 2018), Usmernenia UNHCR zo dňa 30.08.2018, ktoré predkladá odporúčania pre posudzovanie medzinárodnej ochrany u žiadateľov o azyl z Afganistanu, ako aj z výročnej správy UNAMA z februára 2018 jednoznačne vyplýva, že členovia afgánskej polície, osobitne miestnej polície, sú prioritným cieľom Talibanu, a tak títo členovia ako aj ich rodinní príslušníci môžu v Afganistane čeliť prenasledovaniu z dôvodu politického presvedčenia, ktoré im je pripisované zo strany Talibanu. Kasačný súd poukazuje na svoju rozhodovaciu prax v konaniach o kasačných sťažnostiach proti rozsudkom krajských súdov o správnych žalobách vo veciach azylu, resp. zaistenia ako aj odvolacích konaniach v tejto agende (za účinnosti zákona č. 99/1963 Zb.), kde opakovane prihliadal na správy z obdobných zdrojov, najmä EASO, UNHCR a pod. Podľa kasačného súdu obsah týchto zdrojov nemožno podceňovať, ale je potrebné podrobiť ho dôkladnej analýze (m. m. rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 1Sžak/14/2018 zo dňa 22.01.2019).

17. Z vyššie prezentovaných informácií je dôvodne možné ustáliť obavy z konania, napĺňajúceho definičné znaky prenasledovania, a to zo strany neštátnych subjektov, ku ktorým môže dochádzať na väčšine územia krajiny pôvodu. Je zároveň nesporné, že sa jedná o konanie, ktoré je podľa dostupných informácií primárne politicky motivované, teda namierené proti oponentom protivládnych elementov, osobám, ktoré sympatizujú s vládou v krajine ako aj osobám, ktoré sú takto príslušníkmi protivládnych organizácií vnímané. Podľa čl. 10 smernice č. 2011/95/EÚ z 13. decembra 2011 o normách pre oprávnenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva mať postavenie medzinárodnej ochrany, o jednotnom postavení utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a o obsahu poskytovanej ochrany pri posudzovaní, či žiadateľ má oprávnenú obavu z prenasledovania, je nepodstatné, či má žiadateľ skutočne takú rasovú, náboženskú, národnú, sociálnu alebo politickú charakteristiku, ktorá spôsobuje prenasledovanie, za predpokladu, že takáto charakteristika je prisudzovaná žiadateľovi aktérom prenasledovania.

18. K argumentácii žalovaného týkajúcej sa posúdenia sťažovateľových obáv z prenasledovania z dôvodu imputovaného politického presvedčenia kasačný súd uvádza, že pre posúdenie tejto otázky nemusí byť podstatným, či otec a brat sťažovateľa, alebo samotný sťažovateľ bol politicky aktívnym. Zároveň podstatným v danom prípade nie je ani ich skutočné politické presvedčenie. To sa javí byť nepodstatným najmä v prípadoch, kedy je údajný pôvodca prenasledovania presvedčený o spolupráci (kolaborácii) žiadateľa o azyl so skupinami osôb, ktoré vyznávajú odlišné politické presvedčenie a pod. (v tomto prípade je to oficiálna štátna moc). V určitých situáciách nie je potrebné, aby ohrozená osoba aktívne prejavovala svoje politické názory (verejne, výslovne).

19. Žalovaný prípad sťažovateľa vyhodnotil bez dostatočného dokazovania ako prípad „bežného obyvateľa krajiny“. Bolo nutné zo strany žalovaného zaobstarat' si dostatočné informácie vo vzťahu k súčasnej situácii potvrdzujúcej, resp. vyvracajúcej ju ako pôvod možných obáv sťažovateľa v prípade jeho návratu do krajiny pôvodu a zdroj takýchto relevantných informácií identifikovať aj v samotnom rozhodnutí. Je nevyhnutné poukázať na to, že otec sťažovateľa bol veliteľom miestnej polície, v polícii slúžil cca 20 rokov, nebol teda obyčajným rádovým policajtom, ale mal vedúcu pozíciu. Napriek vyhrážkam zo strany Talibanu a nátlaku Talibanu na Radu starších, aby ho presvedčili, aby sa tejto svojej pozície vzdal, odmietol. Taliban ho vnímal ako evidentného politického oponenta, a vytipoval si ho ako cieľ svojho útoku. Rovnako sa stal policajtom sťažovateľov starší brat, ktorý dokonca slúžil v špeciálnej zásahovej jednotke v Kábule. Aj jeho Taliban zavraždil.

20. V bode 46 správny súd, rovnako ako žalovaný v preskúmanom rozhodnutí, bez kontextu na zvyšok tvrdení, vytrhol z výpovede sťažovateľa jednu vetu a vychádzal z údajnej finančnej motivácie otca a brata sťažovateľa pracovať pre políciu. K tomu kasačný súd uvádza, že aj keby výlučnou motiváciou boli peniaze, nič to nemení na skutočnosti, že pre políciu pracovali, Taliban ich vnímal ako podporovateľov vlády a pre (imputované) politické presvedčenie ich prenasledoval (zastrešoval) čo vyústilo až do ich cieleného zavraždenia. V prípade zotrvania v Afganistane alebo návratu do Afganistanu by sťažovateľ nečelil len hrozbe vážneho bezprávia, ale čelil by cieleným útokom zo strany Talibanu, ako ich rodinný príslušník pre jeho imputované politické presvedčenie. Súd poznamenáva, že konanie o medzinárodnej ochrane je špecifické tým, že je v ňom často nutné rozhodovať za situácie dôkaznej núdze (pozri rozsudky Najvyššieho správneho súdu z 26.2.2008, č . j . 2 AZS 100/2007 - 64, a z 27.3.2008, č . j . 4 AZS 103/2007 - 63, či rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 29.7.2014 sp. zn. 1Sža 17/2014), že ide o prospektívne rozhodovania (t. j. posudzuje sa opodstatnenia strachu z prenasledovania či riziko vážneho bezprávia v budúcnosti) a že nesprávne rozhodnutie má pre sťažovateľa obzvlášť závažné dôsledky. Žalovaný nemôže len na základe svojho subjektívneho názoru dospieť k záveru, že sťažovateľovi nehrozí v krajine prenasledovanie.

21. Ak sú dané skutočnosti, na základe ktorých možno predpokladať, že k porušeniu základných ľudských práv a slobôd žiadateľov o azyl došlo, alebo mohlo by vzhľadom na postavenie žiadateľa v spoločnosti, s prihliadnutím na jeho presvedčenie, názory, správanie atď ... dôjsť, a správny orgán nemá dostatok dôkazov o tom, že to tak nebolo, alebo nemohlo by v budúcnosti byť, potom tieto skutočnosti musí správny orgán v situácii dôkaznej núdze zohľadniť, a to v prospech žiadateľa o azyl (m.m. rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 10Sža/10/2015 zo dňa 23.05.2015). Z preskúmaného rozhodnutia ako aj z napadnutého rozsudku je zrejmé, že ako žalovaný, tak ani krajský súd sa touto zásadou nezaoberali a to bez akéhokoľvek odôvodnenia.

22. Vzhľadom na vyššie uvedené závery a postup žalovaného, s ktorými sa nesprávne stotožnil aj krajský súd v napadnutom rozsudku, kasačný súd konštatuje, že námietky týkajúce sa nesprávneho právneho posúdenia veci ako aj odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe vyhodnotil sú dôvodné. Možno taktiež vytknúť krajskému súdu, že sa k rozsudkom NS SR, na ktoré poukazoval sťažovateľ v správnej žalobe, v rozhodnutí nevyjadril.“

17. Kasačný súd na základe vyššie uvedených úvah konštatuje, že krajský súd dospel k nesprávnemu právnemu záveru, keď správnu žalobu zamietol. Nakoľko samotné preskúmané rozhodnutie trpí vadami, ktoré ho činia nezákonným, kasačný súd nezrušil napadnutý rozsudok, ale považoval za potrebné rozhodnúť v zmysle § 462 ods. 2 v spojení s § 457 ods. 1 S.s.p. tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozsudku. V ďalšom konaní žalovaný po dôslednom preskúmaní veci opätovne rozhodne, pričom je viazaný právnym názorom kasačného súdu (§ 469 S.s.p.).

18. O nároku na náhradu trov konania rozhodol kasačný súd podľa § 467 ods. 2 v spojení s § 167 ods. 1 a § 175 ods. 1 S.s.p. tak, že sťažovateľovi, ako úspešnému účastníkovi konania o kasačnej sťažnosti nárok na náhradu trov konania priznal v celom rozsahu.

19. Senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky prijal rozsudok jednomyselne (§ 139 ods. 4 S.s.p.).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku riadny opravný prostriedok n i e j e prípustný.